

Stanowisko Europejskiego Kongresu Finansowego¹ w konsultacjach Rady Stabilności Finansowej w sprawie zasad stosowania mechanizmu bail-in²

Metodologia opracowania stanowiska

Opracowanie stanowiska przebiegało w czterech etapach.

Etap 1

Do wzięcia udziału w badaniu zaproszono grupę ekspertów z polskiego sektora finansowego. Przesłano im wybrane fragmenty dokumentu konsultacyjnego Rady Stabilności Finansowej oraz pytania konsultacyjne przetłumaczone na język polski. Ekspertom zagwarantowana została anonimowość.

Etap 2

Do Europejskiego Kongresu Finansowego wpłynęło ponad 20 opinii od instytucji finansowych oraz indywidualnych ekspertów. Wszystkie odpowiedzi zostały zebrane i przedstawione w formie anonimowej ekspertom, którzy wzięli udział w konsultacjach. Zwrócono się do nich z prośbą o zaznaczenie w opiniach innych uczestników konsultacji tych sformułowań, które powinny znaleźć się w stanowisku końcowym, jak również tych, z którymi się nie zgadzają. Ekspertom mogli także skorygować swoje odpowiedzi pod wpływem argumentów przedstawionych przez innych ekspertów.

Odpowiedzi uzyskano od:

- banków,
- organów regulacyjnych,
- kancelarii prawnych,
- środowiska naukowego.

Etap 3

Na bazie uzyskanych odpowiedzi opracowana została propozycja syntetycznego stanowiska, którą przesłano ekspertom biorącym udział w konsultacjach do weryfikacji.

Etap 4

W oparciu o wszystkie otrzymane opinie opracowano ostateczną wersję odpowiedzi na pytania konsultacyjne, która przedstawiona jest poniżej.

¹ Celem Europejskiego Kongresu Finansowego (www.efcongress.com) jest debata nt. bezpieczeństwa i stabilności systemu finansowego Unii Europejskiej i Polski.

² <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/P301117-1.pdf>

Odpowiedzi Europejskiego Kongresu Finansowego na pytania konsultacyjne

Pyt.1. Czy zasady zawarte w projekcie wytycznych odnoszą się do wszystkich istotnych aspektów mechanizmu *bail-in*, w tym aspektów transgranicznych? Jakie inne aspekty, jeśli w ogóle, należy wziąć pod uwagę?

Zasady zawarte w projekcie wytycznych odnoszą się do większości istotnych aspektów mechanizmu *bail-in*, ale wymagają uzupełnienia.

Stosowanie *bail-in* wiąże się z daleko idącą ingerencją w prawo własności, która budzi kontrowersje i jest narażona na próby jej kwestionowania. Skuteczność stosowania *bail-in* zależy zatem w dużej mierze od stabilności i niepodważalności zarówno ram prawnych, jak i operacyjnego użycia tego narzędzia. Korzystne jest zatem określenie *ex ante* spójnych, kompleksowych i możliwie szczegółowych zasad mających zastosowanie w trakcie wdrażania *bail-in*.

Zasady pomijają zupełnie skutki społeczne. Dokument co prawda pozwala na „Discretionary exclusion from bail-in”, ale tylko „in exceptional cases” – wątek ten powinien być lepiej określony w przepisach. Powinien być opracowany indeks skutków społecznych zastosowania mechanizmu *bail-in* „Social impact index” i w wypadkach, gdy struktura wierzycieli jest taka, że redukcja wierzytelności dotyczyłaby w dużej mierze gospodarstw domowych, mechanizm ten powinien dotyczyć tylko akcjonariuszy. W wypadku wierzycieli instytucjonalnych, mechanizm ten mógłby być stosowany jak w ustawie.

W dokumencie nie zaadresowano również możliwości wystąpienia efektu zarażania jaki może zostać uruchomiony po zastosowaniu *bail-in*, a który ma szczególne znaczenie z punktu widzenia stabilności całego systemu finansowego. Wydaje się, że wskazane zagadnienie mogłoby zostać rozwinięte w kontekście możliwości zastosowania wyłączeń z zakresu stosowania umorzenia lub konwersji (*Principle 2*).

Abstrahując od kwestii organizacyjnych i technicznych, trzeba jednak pamiętać, że możliwość wykorzystania mechanizmu *bail-in* jest uzależniona od posiadanych przez bank buforów zobowiązań, które mogą zostać poddane umorzeniu lub konwersji. Kwestia ta ma szczególne znaczenie w wymiarze transgranicznym. Powodzenie całego procesu *resolution* będzie zależało od określenia właściwego poziomu TLAC (MREL) w spółkach zależnych i spółkach matkach. Problem ten nie został jednak zasygnalizowany w dokumencie. Choć FSB odnosi się do niego w innych wytycznych, to wydaje się, że również aktualnie przygotowywany dokument powinien odnosić się do tego problemu.

Należałoby wziąć pod uwagę także dostępność instrumentów *bail-in* dla szczególnych podmiotów z zaangażowaniem Skarbu Państwa i ograniczenia związane z wymogami prawa w zakresie ochrony udziałów Skarbu Państwa, zakazu umorzeń i zbycia posiadanych udziałów.

Niewystarczające są proponowane rozwiązania w zakresie problemu *burden sharing* przy transgranicznych bankach. To jest aspekt szczególnie ważny dla Polski.

Kolejnym żywotną kwestią dla Polski jest potencjalne wysysanie płynności pomiędzy bankami krajami - w ramach grup bankowych mających swoje jednostki zależne w różnych jurysdykcjach. Podobieństwa z czasu kryzysu lat 2007-2010 w dalszym ciągu mogą wystąpić.

Należy się zastanowić w przypadku SPoE nad odpowiednio wczesnym uzgodnieniem instrumentów *bail-in* pomiędzy resolution authority przeprowadzający proces dla grupy a lokalnymi organami. Przypadkowo *bail-in* depozytów korporacyjnych może być z punktu widzenia grupy mało znaczące (np. na rynku europejskim) ale bardzo znaczące na specyficznym rynku lokalnym i spowodować lokalny kryzys systemowy.

Dodatkowo, biorąc pod uwagę pewien stopień dyskrecjonalności w działaniach organów przymusowej restrukturyzacji wobec instytucji na skraju bankructwa nie można wykluczyć, że w indywidualnych przypadkach istniejące aspekty *bail-in* będą wymagały oddzielnej interpretacji ze względu na specyficzne okoliczności. Przykład takiej sytuacji miał miejsce w odniesieniu do włoskich banków jak Banca Monte dei Paschi di Siena, posiadającego wśród swoich wierzycieli między innymi inwestorów detalicznych. W naszej opinii największe wyzwanie wobec harmonizacji zasad obowiązujących we wszystkich jurysdykcjach polega na określeniu jednolitych reguł postępowania, na przykład określenia minimalnej jednostkowej wartości nominalnej instrumentu podlegającego *bail-in* w celu ochrony inwestorów detalicznych, przy jednoczesnym dostosowaniu tych zasad do specyfiki poszczególnych rynków i stopnia ich rozwoju.

Uzasadnione wydaje się opracowanie przez krajowe organy resolution najlepiej w porozumieniu z krajowymi instytucjami nadzoru:

- standardów/wytycznych w zakresie dokonywania wycen w procesie umorzenia lub konwersji instrumentów kapitałowych, jak również
- wymogów kwalifikacyjnych dla rzeczoznawców (podmiotów) uprawnionych do dokonywania takich wycen.

Ponadto istotne wydają się też szkolenia i testowanie w warunkach skrajnych (stresowych) procedur w zakresie wycen na potrzeby procesu *bail-in*.

Przy prowadzeniu procesu *bail-in* względem SIB-u o zasięgu międzynarodowym, koniecznym stanie się również koordynowanie pracami zespołów rzeczoznawców; należałoby zadbać, aby rzeczoznawcy w różnych krajach bazowali na tych samych, ujednoliconych standardach wycen i stosowali tożsamą metodologię w odniesieniu do aktywów czy instrumentów podlegających wycenie, tak aby zasada *pari-passu* była właściwie realizowana we wszystkich krajach objętych zasięgiem resolution danego SIB-u.

Pyt.2. Czy którakolwiek z zasad w projekcie wytycznych powinna uwzględniać różnice pomiędzy (i) różnymi strategiami (np. SPoE vs MPoE); (ii) jednostkami podlegającymi przymusowej restrukturyzacji (np. bank operacyjny vs spółka holdingowa); (iii) podejściami do mechanizmu *bail-in* (np. mechanizm *bail-in* w przypadku banku kontynuującego działalność vs banku zamkniętego)? Jeśli tak, proszę opisać, w jaki sposób.

Wytyczne opracowywane przez FSB, ze względu na ich globalny zasięg, mają charakter ogólny i kierunkowy. Wskazane w pytaniu aspekty odnoszą się zazwyczaj do zagadnień, w których uwzględnienie wiązałoby się z koniecznością znacznej rozbudowy i uszczegółowienia przepisów, co stałoby w sprzeczności z uniwersalnym charakterem tworzonych zasad. Wydaje się, że tam gdzie było to możliwe, dokument uwzględnia je. Warto jednak zauważyć, że kwestia wyłączeń określonych zobowiązań spod *bail-in* może być źródłem konfliktu pomiędzy organami resolution z różnych krajów. Szczególne znaczenie może to mieć w przypadku wyboru strategii

MPoE, w której organ *resolution* kraju macierzystego będzie szukał pewnej zasady uniwersalnej, podczas gdy organy krajów *host* mogą być zwolennikami innego klucza wyboru, który ich zdaniem będzie bardziej właściwy dla danego kraju. Z kolei zróżnicowanie zasad wykluczania (w zależności od kraju) nie musi prowadzić do konsensusu, gdyż może sprawiać wrażenie uprzywilejowania określonych państw.

Strategia Single Point of Entry (SPoE) była już przedmiotem dyskusji prowadzonej przez Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) w ramach regulacji Dodd-Franka w USA. W tym przypadku rozważano ustanowienie instytucji pomostowej, która mogłaby uratować któryś z amerykańskich holdingów bankowych w przypadku problemów. W praktyce europejskiej zastosowanie strategii SPoE wydaje się być mniej sprawiedliwe niż strategii *multiple-point-of-entry* (MPoE), w której zdolność do absorbowania strat jest przypisana do poszczególnych jurysdykcji. Istnieje obawa, że straty w ramach wielkich grup będą przypisywane lokalnym jednostkom zależnym. Dla Polski jest to ważna kwestia i wymaga szerszej dyskusji.

Generalnie należy przyjąć, że w sytuacji, gdy poszczególne podmioty z grupy SIB cechuje wysoki stopień powiązań i zintegrowania (np. poprzez centralizację zarządzania płynnością czy zarządzania ryzykiem), rekomenduje się aplikowanie strategii SPoE. Natomiast dla grup SIB o zdecentralizowanej strukturze, w których poszczególne podmioty są samowystarczalne kapitałowo i płynnościowo zasadne byłoby zastosowanie strategii MPoE. Taki wybór strategii uzależniony od stopnia powiązań podmiotów danej grupy SIB przekładałby się na informację zarządczą, która dostarczałaby możliwie szybko precyzyjne informacje na potrzeby procesu *bail-in*, w tym zwłaszcza dla przygotowania rzetelnych wycen.

Pyt.3. Czy słuszne są wymagania dotyczące dostępu do informacji oraz ujawniania informacji w odniesieniu do zakresu mechanizmu *bail-in*, określone odpowiednio w Zasadach 3 i 4? Czy dostarczenie lub ujawnienie niektórych informacji może stanowić wyzwanie dla firm?

Właściwa komunikacja ze wszystkimi interesariuszami jest dużym wyzwaniem w procesie uporządkowanej upadłości – ryzyko „paniki” jest duże i może prowadzić do destabilizacji całego sektora więc cennym jest „przypomnienie” o konieczności zachowania szczególnej uwagi przy planowaniu i realizacji strategii komunikacji w procesie uporządkowanej upadłości.

Ujawnianie danych wykazanych w zasadach 3 i 4 jest pożądane z nadzorczo punktu widzenia, ponieważ zmniejsza asymetrię informacji między podmiotem nadzorowanym a nadzorcą. Wymóg z pewnością zwiększy i tak już niemałe koszty compliance w instytucjach bankowych.

Nie ulega zatem wątpliwości, że władze nadzorcze (w szczególności instytucje odpowiedzialne za *resolution*) winny dysponować aktualnymi danymi dotyczącymi instrumentów, które mogą podlegać procedurze *bail-in*. Jest to bowiem warunek konieczny dla sprawnego przeprowadzenia tej procedury w krótkim okresie, zapewniającego możliwość dalszego funkcjonowania podmiotu. Wskazane w Zasadzie 3 dane są łatwo dostępne w systemach instytucji, toteż nie powinno stanowić problemu ich dostarczenie lub ujawnienie (tym bardziej, że większość spośród tych informacji ma charakter stały – jest wprowadzana raz dla danego instrumentu i nie ulega zmianom w czasie). Sądzę, że możliwe jest tu wykorzystanie obecnej infrastruktury przekazywania danych/raportów nadzorczych.

Ujawnianie danych dla uczestników rynku także wydaje się bezspornym wymogiem – to fundament dyscypliny rynkowej (prywatnego monitoringu), która – jak wskazują liczne badania

empiryczne – może być efektywna wobec nadzoru instytucjonalnego (formalnego). Co więcej, badania wykazują, że skuteczność dyscypliny rynkowej jest warunkowana m.in. emitowaniem przez instytucje długu podporządkowanego. Można zatem przewidywać, że podobnie rzecz się ma z instrumentami podlegającymi procedurze *bail-in*. Inwestor/klient, który podejmuje ryzyko, będzie bardziej zainteresowany monitorowaniem banku, a jego decyzje inwestycyjne będą poparte pogłębionymi analizami. Aby wszelako mógł je przeprowadzić, musi dysponować danymi. W tym przypadku fundamentalne znaczenie ma wiedza o charakterze instrumentu (podleganie procedurze *bail-in*). Warto przy tym zaznaczyć, że również działania nadzorcze winny wspierać rozwój dyscypliny rynkowej (w tym przejrzystość banków). Podsumowując, ujawnienia (*ex ante*) informacji – zarówno dla nadzoru, jak i rynku to nieodzowny element procedury resolution. Banki dysponują wszystkimi proponowanymi do ujawniania informacjami, zatem nie będą tu generowane dodatkowe koszty. Możliwe jest także wykorzystanie istniejących procedur i infrastruktury raportowania.

Warto dodać, że sugerowany w zasadzie 3 zakres podstawowych informacji powinien obejmować również dane nt. posiadacza wyemitowanych przez bank instrumentów (detałiczny/instytucjonalny oraz typ inwestora instytucjonalnego, tj. inny bank, towarzystwo ubezpieczeniowe, przedsiębiorstwo niefinansowe). Dostęp do tego rodzaju danych może jednak wymagać współpracy z innymi instytucjami tworzącymi infrastrukturę rynku finansowego (np. depozytami papierów wartościowych). Z tego powodu organ powinien zidentyfikować swoje potrzeby w zakresie dostępu do określonych danych i zadbać o ustanowienie odpowiednich ram współpracy. Jednocześnie informacja jedynie o charakterze posiadacza instrumentu (a nie wymóg podania jego dokładnych danych) będzie mniej uciążliwy i nie powodujący konfliktów np. z zasadami ochrony danych osobowych.

Należy podkreślić, że w odniesieniu do informacji udostępnianych przez instytucje w zakresie strategii oraz instrumentów *bail-in* kluczowym wyzwaniem jest zapewnienie ich porównywalności pomiędzy poszczególnymi podmiotami, również w ujęciu transgranicznym. Z tego powodu instrumenty podlegające umorzeniu lub konwersji powinny być prezentowane w jednolity sposób, co ponownie może stanowić wyzwanie z perspektywy różnic w przepisach krajowych, na przykład podatkowych – istotnych np. dla określenia dochodowości instrumentu dla inwestora.

Pyt.4. Czy słuszne jest podejście do wyceny w ramach przymusowej restrukturyzacji określone w Zasadach 5-8, w tym w odniesieniu do (i) procesu wyceny i rodzaju wyceny, które są niezbędne do zastosowania mechanizmu *bail-in*; oraz (ii) metodologii i założeń dotyczących wycen?

Co do zasady jest to słuszne podejście. Wątpliwości może jednak budzić praktyczna współpraca w tym obszarze pomiędzy organami kraju macierzystego i goszczącego przewidziana w Zasadzie 5 oraz brak wspólnej preferowanej metody wyceny banku w trakcie procesu *resolution*.

Bardzo istotne jest założenie, by instytucje sieci bezpieczeństwa kraju goszczącego (tworzące CMG) mogły mieć wpływ na wycenę, w szczególności na jej metodologię. Ma to znaczenie zarówno w strategii SPoE, jak i MPoE. Co więcej, pożądane jest, by istniała możliwość uzgodnienia metodologii przez CMG wszystkich krajów potencjalnie zaangażowanych. Różnice pomiędzy rynkami finansowymi w różnych jurysdykcjach mogą być istotne na tyle, by uzasadniać różnice w metodologii wyceny, ważne jednak przy tym jest, by istniał w tym

zakresie consensus, by nie dochodziło do sytuacji (lub choćby podejrzeń ze strony uczestników rynku), że straty generowane w jednym kraju przenoszone na interesariuszy z innych państw.

Co do samej metodologii wyceny, warto rozważyć stworzenie odrębnego międzynarodowego standardu wyceny w warunkach *resolution*. Pozwoliłoby to na harmonizację podejść oraz upowszechnienie wiedzy i praktyki w tym zakresie. Może to być szczególnie przydatne w przypadku konieczności realizacji tych procedur (konieczności wyboru biegłych z zakresu wyceny, dysponujących adekwatną wiedzą i doświadczeniem).

Uzasadnione wydaje się podjęcie działań na szczeblu międzynarodowym – przynajmniej na szczeblu Unii Europejskiej lub w krajach strefy euro – aby doprowadzić do unifikacji przepisów prawnych i dążyć do standaryzacji w zakresie procesów i rodzajów wyceny stosowanych w mechanizmie *bail-in*, a także metodologii i założeń dotyczących wycen, tak aby proces wyceny przebiegał jednolicie niezależnie od tego, w którym z krajów w ramach tak uznanego wspólnego obszaru funkcjonuje podmiot dominujący i podmiot/podmioty zależne w ramach danego SIB, celem zapewnienia równych praw wierzycieli i akcjonariuszy w każdym z tych krajów, co wpłynie na obniżenie ryzyka kwestionowania procesu *resolution* przez wierzycieli i akcjonariuszy z krajów, w których przyjęte procesy wyceny i rodzaje wyceny będą dla nich mniej korzystne, niż w innych krajach. Stosowanie w praktyce zasady jawności i *pari-passu* przywołane w zasadach 5-8 są istotne dla uwiarygodnienia procesu *resolution* i dają większe szanse na powodzenie działań naprawczych.

Pyt.5. Czy Zasada 10 identyfikuje wszystkie istotne wyzwania związane z opracowaniem mechanizmu wymiany w *bail-in*? Jakie inne wyzwania, jeśli w ogóle, mogą wystąpić?

Wydaje się, że zasada 10 identyfikuje wszystkie najważniejsze wyzwania. Warto jednak w tym miejscu zwrócić uwagę na dwa aspekty nie dotyczące stricte *bail-in*, ale mogące mieć wpływ na prawidłową jego realizację.

Po pierwsze, przy tworzeniu mechanizmu wymiany w *bail-in* dodatkowym wyzwaniem może okazać się kwestia istniejących procedur procesowych w krajach objętych *bail-in* w zakresie zaskarżania czynności organu *resolution* (w tym wycen) i uprawnienia sądów do wydawania postanowień zabezpieczających roszczenia akcjonariuszy i wierzycieli należności podlegających umorzeniu i konwersji, skutkujących wstrzymaniem decyzji czy czynności organu *resolution*. Stąd istotny wydaje się przegląd przepisów prawnych we wszystkich jurysdykcjach państw objętych przymusową restrukturyzacją i uporządkowaną likwidacją obejmującą *bail-in* pod kątem weryfikacji, czy obowiązujące przepisy prawne umożliwiają taką sytuację i czy obowiązują już przepisy uniemożliwiające sądom wstrzymywanie i spowalnianie procesu *resolution*. Warto zapewnić organom *resolution* komfort skutecznych i niezakłóconych działań pozbawionych obawy, że sąd postanowieniem zabezpieczającym roszczenia akcjonariuszy i wierzycieli wstrzyma decyzje i działania organu *resolution*, a tym samym skuteczną naprawę sytuacji kryzysowej.

Po drugie, należy dodatkowo uwzględnić lokalne regulacje prawne dla szczególnych podmiotów z zaangażowaniem Skarbu Państwa i ograniczenia związane z wymogami prawa w zakresie ochrony udziałów Skarbu Państwa, zakazu umorzeń i zbycia posiadanych udziałów oraz ze szczególnymi zasadami zarządzania mieniem państwowym.

Pyt.6. Czy słuszne jest podejście do spełnienia wymogów prawa dotyczącego papierów wartościowych i wymogów dotyczących ujawniania informacji określonych w Zasadach 11-14? Czy istnieją inne aspekty przepisów dotyczących papierów wartościowych lub wymogów dotyczących wymiany papierów wartościowych, które organy ds. przymusowej restrukturyzacji powinny uwzględnić w ramach planowania przymusowej restrukturyzacji?

Zaprezentowane podejście jest akceptowalne.

Oczywistym jest przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych w zakresie ujawniania informacji poufnych do wiadomości publicznej przez podmioty notowane na rynku regulowanym, w szczególności przepisów Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE.

Jednakże organy resolution jako, że zajmują się tak ważką dziedziną dla interesu państwa (stabilność finansowa państwa), a często także o zasięgu globalnym (SIB-y charakteryzują się strukturą holdingową o zasięgu międzynarodowym) i przez to mają wpływ na stabilność finansową całego regionu czy kilku/kilkunastu państw, powinny mieć samodzielność i niezależność od tych przepisów w zakresie decydowania, jakie informacje ujawniać, a jakich nie, celem uniknięcia eskalacji kryzysu w banku i dla skuteczności realizacji celów restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji. Warto podkreślić, iż przepisy z zakresu resolution zdają się być w takiej sytuacji przepisami o charakterze szczególnym (*lex specialis*) względem przepisów regulujących rynek regulowany i wskutek tego mających pierwszeństwo zastosowania w wypadku ich niespójności z przepisami o rynku regulowanym.

Jako że regulacje dotyczące ujawniania informacji z reguły wskazują na ograniczenia związane np. z ryzykiem utraty pozycji konkurencyjnej wskutek ujawnienia informacji lub szerzej – szkodliwy wpływ na sytuację rynkową jednostki, pożądane byłoby sformułowanie standardów (dobrych praktyk) wskazujących jakiego typu informacje nie stanowią naruszenia tychże i nie ma przeszkód dla ich ujawniania (lub – odwrotnie – jakiego typu informacje winny być ujawniane niezależnie od okoliczności).

Dodatkowo warto wskazać na ważność prowadzenia elektronicznego rejestru instrumentów finansowych we właściwy sposób. Powinien on zawierać wszelkie typy zbywalnych aktywów, w szczególności aktywów nieobciążonych, które mogłyby być wykorzystane jako zabezpieczenie pozyskania źródła płynności z banku centralnego w trakcie procesu *resolution*. Rejestr musi zapewniać wszelkie potrzebne do identyfikacji dane, przede wszystkim te dotyczące terminów zapadalności, aby można było tworzyć bieżący profil płynnościowy instytucji wg terminów zapadalności.

Pyt.7. Czy Zasady 15 i 17 odpowiednio opisują działania, które powinny podejmować organy ds. przymusowej restrukturyzacji w krajach macierzystych w odniesieniu do (i) zarządzania i kontroli firmy w okresie stosowania mechanizmu *bail-in* oraz (ii) przekazywania kontroli nowym właścicielom i zarządowi?

- Zasady 15 i 17 wydają się właściwie określać obowiązki organów *resolution*. Niemniej, należy podkreślić, że zadania te powinny być wykonywane przez każdy organ *resolution* wobec banków znajdujących się w jego jurysdykcji (*home* i *host*), a nie wyłącznie organy

z krajów macierzystych (*home*) – podobne obowiązki powinny zostać przewidziane dla organu kraju goszczącego (*host*) wobec spółek zależnych z grupy.

- Zasada 15 opisuje działania w sposób ogólny, poruszając najistotniejsze sfery określone w w/w pytaniu - ale tak być musi przy takiej objętości projektu wytycznych. Można ewentualnie rozważyć, jakie zasady zawierania umów, pełnomocnictw i ogólnie outsourcingu należałoby stosować w odniesieniu zarówno do administratora *resolution*, jak i samych podmiotów wykonujących czynności zarządzania podmiotem objętym *bail-in*. Nadto można by rozważyć minimalne wymogi kwalifikacyjne w odniesieniu do podmiotów mających pełnić funkcje administratora *resolution*, zarządu w okresie *bail-in* czy dyrektorów instytucji podlegającej *bail-in* lub instytucji pomostowych. Podobnie, jak przy podmiotach świadczących profesjonalne usługi w zakresie wycen instrumentów kapitałowych podlegających umorzeniu lub konwersji, także w odniesieniu do podmiotów zarządzających warte rozważenia wydaje się dysponowanie przez organy *resolution* listą takich wyspecjalizowanych podmiotów gotowych niezwłocznie przystąpić do działań na zlecenie organu *resolution*. Być może nawiązuje w pewnym stopniu do w/w kwestii zasada 16, ale nie artykułuje tego w sposób tak jednoznaczny, jak wyżej.
- Odnośnie do zasady 17 warto wskazać, iż opis jej treści sygnalizuje zagadnienia formalno-prawne związane z ewentualną koncentracją kapitału, do której może dojść w wyniku procesu *bail-in*, co rodzi konsekwencje prawne w zakresie zgłoszenia tych zdarzeń np. do odpowiedniego urzędu ds. konkurencji i konsumentów i uzyskania stosownych decyzji w tych sprawach. Stąd akcjonariusze i inni właściciele (udziałowcy) podmiotu objętego *bail-in* powinni mieć możliwość otrzymania od podmiotu zarządzającego instytucją objętą tym procesem, możliwe szybko i w sposób formalnie uregulowany, stosownych informacji wskazujących na wielkość udziałów lub stanu posiadanych akcji w całym kapitale danej instytucji i/lub grupy kapitałowej/holdingowej, zwłaszcza w zakresie terminu i miejsca publikacji informacji. Między innymi do w/w kwestii nawiązuje poniekąd treść opisu dot. zasady 18, sugerując nacisk na to, aby stosowne zgody organów regulacyjnych w odniesieniu do skutków przekroczenia progów udziałowych wierzycieli i akcjonariuszy podmiotu podlegającego *bail-in* były wydawane, gdy są niezbędne, najlepiej w przyspieszonym trybie, aby zapewnić skuteczność działań naprawczych.
- Z perspektywy banków, know-how i ekspercka wiedza w zakresie specyfiki danej instytucji mogą okazać się niezastąpione w pierwszym okresie procedury *resolution*. Z tego względu, zgodnie z zasadą 15, istotnym jest określenie jasnych reguł zarządzania w procesie przymusowej restrukturyzacji. W naszej opinii ramowe określenie roli zarządu banku i kadry menadżerskiej, czyli rozróżnienie między dotychczasowym a nowym (wyłącznie na potrzeby *resolution*) zespołem zarządzającym podczas procedury *bail-in* już na etapie przygotowania planu przymusowej restrukturyzacji wydaje się uzasadnione dla zagwarantowania efektywnej pracy i prowadzenia jasnej komunikacji z interesariuszami. Powyższe może zwiększyć wiarygodność strategii *resolution*, aby decyzje podejmowane przez organ przymusowej restrukturyzacji lub inny organ określony w planie *resolution* były nie tylko uzasadnione z perspektywy biznesowej, ale też nie budziły późniejszych wątpliwości odnośnie ich prawnego umocowania.

Pyt.8. Czy Zasada 21 odpowiednio identyfikuje wszystkie istotne rodzaje informacji, które organ ds. przymusowej restrukturyzacji w kraju macierzystym powinien przekazywać w miejscu wprowadzenia procedury przymusowej restrukturyzacji? Jakich innych informacji mogą wymagać wierzyciele i/lub uczestnicy rynku?

Naszym zdaniem zasada 21 odpowiednio identyfikuje większość istotnych rodzajów informacji, które organ ds. *resolution* powinien przekazywać w miejscu wprowadzenia procedury *resolution*.

- Wydaje się, że wskazany zakres informacji powinien zostać rozszerzony o praktyczne wskazówki dla klientów (w szczególności detalicznych) dotyczące dalszych kroków, jakie muszą podjąć po zastosowaniu przez organ narzędzia *bail-in*. Klarowna i prosta informacja skierowana do klientów masowych zapobiegnie zjawisku narastania paniki, która negatywnie przekładałaby się na skuteczność procesu *resolution*.
- Informacje te powinny być przekazywane przez właściwe organy krajowe klientom zarówno spółek matek, jak i spółek zależnych.

Należy podkreślić, że przekazanie informacji o wkroczeniu w procedurę *resolution* powinno nastąpić w odpowiednim momencie, aby uniknąć przedterminowej paniki na rynku zapewniając jednocześnie dostęp interesariuszy do odpowiedniej informacji z właściwym wyprzedzeniem. Komunikat powinien być szczególnie przejrzysty i czytelny dla interesariuszy nieprofesjonalnych, na przykład deponentów, którzy mogą być nadmiernie zaniepokojeni informacją organu *resolution* mimo zabezpieczenia ich środków. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt, że pojęcie przymusowej restrukturyzacji wciąż jest stosunkowo nowe w europejskim reżimie prawnym i pozostaje niejasne dla niektórych uczestników rynku finansowego. Dodatkowo, organ przymusowej restrukturyzacji powinien w czytelny sposób zakomunikować bankom, dla których przygotował plan przymusowej restrukturyzacji, podział kompetencji w obszarze informowania o rozważanym bądź rzeczywistym wdrożeniu procedury *resolution*. Nadrzędnym celem jest uniknięcie sytuacji, w której na podstawie obowiązujących przepisów dotyczących przekazywania informacji np. w formie raportów bieżących, podmioty wyprzedzałyby wzajemnie swoje działania, wprowadzając nieporozumienie na rynku.

Poza wylistowanymi istotnymi rodzajami informacji określonymi w Zasadzie 21 na samym końcu warto rozważenia wydaje się dodanie oddzielnego punktu: informacja o sposobie wnoszenia skarg/reklamacji i sposobie ich rozpatrywania, jak również dalszego postępowania odwoławczego od decyzji organu *resolution*.

Takie wylistowanie istotnych rodzajów informacji stanowić może próbę ustandaryzowania komunikacji, co sprzyja pewności i sprawności działania, a to jest bardzo istotne dla uspokojenia i opanowania wstępnej paniki na niemal zawsze niestabilnym gruncie sytuacji kryzysowej w bankach.

Warto dodać, że wierzycieli i ogólnie rzecz biorąc interesariuszy banku powinna interesować bieżąca sytuacja płynnościowa banku. Mowa tutaj o np. wskaźnikach Bazylei III obliczanych w horyzoncie dziennym. Ze względu na dynamikę sytuacji banku znajdującego się w sytuacji naprawczej/w uporządkowanej likwidacji horyzont roczny/kwartalny lub co najwyżej miesięczny może okazać się niewystarczający. Warto uświadomić sobie, że w sytuacji zagrożenia aktywa płynne wysokiej jakości – *high quality liquid assets* (HQLA) mogą znacząco spaść, co może mieć przełożenie na niewystarczające finansowanie planu *resolution*. Normy nadzorcze powinny być raportowane z maksymalną częstotliwością, a w szczególności w zakresie HQLA.

Pyt.9. Czy są jakieś inne działania, które mogłyby zostać podjęte przez banki lub organy ds. przymusowej restrukturyzacji, aby pomóc w przeprowadzeniu mechanizmu *bail-in* i zwiększyć zaufanie rynku?

Wydaje się, że warto zwrócić uwagę na dwie zasadnicze kwestie.

Po pierwsze, systemowym działaniem, które powinno zwiększyć zaufanie rynku byłoby istotne zwiększenie środków w dyspozycji funduszy resolution tak aby podatnicy mieli rzeczywiste przekonanie, iż to nie oni finalnie poniosą koszty przymusowej restrukturyzacji banków systemowo ważnych.

Z punktu widzenia skuteczności stosowania *bail-in* projekt wytycznych stanowiący Zał. 4 odnosi się zasadniczo do wszelkich istotnych aspektów mechanizmu *bail-in*. Trudno mówić jednoznacznie o jakichś innych działaniach, które nie zostały choćby pokrótce ujęte w Zał. 4, można ewentualnie rozwinąć zagadnienia poruszone jedynie wzmiankowo lub uzupełniać opisy zasad bądź rozwijać wskazane 21 zasad. Poza wcześniej wymienionymi kwestiami inne działania mające na celu wsparcie *bail-in* i zwiększenie zaufania rynku to np.:

- 1) tworzenie oficjalnych wytycznych, instrukcji, wzorców i wymogów minimalnych przez organy *resolution* – najlepiej w sposób unifikowany w jak największej ilości państw – w odniesieniu do:
 - a) wycen, w tym podmiotów dokonujących wycen, metodologii wycen, minimalnych terminów na poszczególne czynności, w tym przekazywanie konkretnych informacji, wymogów dot. infrastruktury informatycznej i zarządczej,
 - b) standaryzacji pewnych powtarzalnych działań i zakresów podstawowych, stanowiących trzon każdej lub przynajmniej większości działań w ramach *bail-in*, w tym w zakresie umów z firmami zewnętrznymi i komunikatów,
 - c) list podmiotów gotowych współpracować z organami resolution charakteryzujących się odpowiednimi kwalifikacjami i doświadczeniem;
- 2) komunikacja do rynku przez banki i organy ds. przymusowej restrukturyzacji o podjętych działaniach organizacyjnych mających na celu jak najlepsze przygotowanie się do ewentualnej sytuacji kryzysowej pod każdym względem, celem przekonania rynku, że sytuacje wprowadzenia resolution nie są zjawiskiem szczególnie negatywnym i przejawem szerszego kryzysu, lecz sytuacją *de facto* normalną i periodycznie powtarzalną nawet w krajach o zdrowej gospodarce i finansach, zaś organy *resolution* wraz z bankami są przygotowane na wdrażanie gotowych planów naprawczych i dysponują rzeszą renomowanych ekspertów, których autorytet istotnie uwiarygadnia podejmowane działania naprawcze i wysoce uprawdopodobnia pozytywny efekt końcowy działań *resolution* wraz z mechanizmem *bail-in*;
- 3) równoległe prowadzenie na szeroką skalę działalności edukacyjnej przez krajowe organy resolution wraz z medialną kampanią informacyjną, może wraz z organami nadzoru bankowego (zważywszy, że w Polsce KNF ma już doświadczenie w tego typu działaniach) – jako działania *ex ante*.

Po drugie, zrestrukturyzowane banki po osiągnięciu rentowności powinny przekazywać składki na fundusz kompensacyjny, z którego choć w części byłiby zaspokajani wierzyciele którzy zostali poddani mechanizmowi *bail-in*. Zwiększa to wiarygodność systemu bankowego w długim okresie czasu.